

تبیین تاثیرات کیفیت سرزندگی بر تحقق مولفه‌های شهر آرام در شهر قزوین با استفاده از مدل IAHP

^۱ فاطمه اسداله شریفی^۱، سید محمدرضا خطیبی^{۲*}، جمال‌الدین سهیلی^۳

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۳/۰۳

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۳/۲۹

چکیده

با شروع انقلاب صنعتی و گسترش شهرها، به تدریج اولویت دادن به فضاهای شهری کم‌رنگ شده و از کیفیت فضاهای شهری کاسته شده است. چنین وضعی می‌تواند تحت تاثیر تغییر روش‌های معیشتی و پیامدهای ناشی از آن، عدم حفظ تعادل متغیرهای کالبدی، اجتماعی و زیست‌محیطی باشد که نوعی گسست کالبدی، فرهنگی و اجتماعی در سطح محلات شهری ایجاد کرده که منجر به ناکارآمدی محلات و افول سرزندگی شهری گشته است. هدف از سرزندگی و شهر آرام بهره‌برداری درست از فضای شهری مطابق با نیاز شهروندان، بهبود کیفیت زندگی و افزایش نشاط در شهر است. پژوهش حاضر به لحاظ ماهیت، توصیفی-تحلیلی و به لحاظ هدف کاربردی است که به صورت کیفی و کمی انجام شده است. و جمع‌آوری اطلاعات به صورت کتابخانه‌ای، میدانی و پرسشنامه صورت گرفته است و مدل تحلیلی مدنظر تحلیل سلسله‌مراتبی بهبودیافته (آی‌ای‌اچ‌پی) است. برای سنجش میزان اهمیت هر یک از مولفه‌ها، پرسش‌نامه‌هایی تدوین شدند و توسط ۳۰ کارشناس در این زمینه تکمیل و سپس وزن معیارها توسط مدل آی‌ای‌اچ‌پی و نرم‌افزار اکسپرت چویس محاسبه شدند. با توجه به تحلیل‌های انجام شده، معیارهای کیفیت زندگی با میانگین وزنی ۰/۱۳۳ اولویت اول، ایمنی و امنیت ۰/۱۲۹ دوم، کیفیت محیطی ۰/۱۲۶ سوم و انعطاف‌پذیری ۰/۱۲۲ چهارم محاسبه شدند. نتایج نشان می‌دهند، شهر قزوین مشکلاتی مانند تلاقی بافت فرسوده با بافت تاریخی و تراکم جمعیتی، کمبود برخی امکانات زیرساختی، فضای شهر مطلوب، سرزندگی، کاربری‌های متناسب با محدوده، دسترسی، دارد که سبب افول نشاط و کیفیت فضای شهری می‌شوند. با توجه به بحث، سوال این پروژه راه‌کارهای موثر بر تحقق شهر آرام با توجه به سرزندگی در شهر قزوین کدامند؟ در نظر گرفته شده است. در این راستا برای تحقق سرزندگی و شهر آرام در قزوین لازم است، تمام ابعاد در نظر گرفته شوند و با توجه به محدودیت‌های هر منطقه راهکارهایی نظیر هویت‌بخشی، تامین و توزیع خدمات و کاربری، اعتمادسازی، اصلاح ساختار بافت، حفاظت از باغات، ایمنی و امنیت برای شهر ارائه شوند.

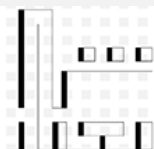
کلیدواژه: شهر آرام، سرزندگی، آی‌ای‌اچ‌پی، اکسپرت چویس

^۱ این مقاله برگرفته از رساله دکتری نویسنده اول با عنوان «تبیین الگوی توسعه عقلانی شهری با تاکید بر مولفه‌های شهر آرام (مطالعه موردی شهر قزوین)» است که به راهنمایی نویسنده دوم و مشاوره نویسنده سوم در دانشکده معماری و شهرسازی دانشگاه آزاد اسلامی واحد قزوین انجام شده است.

^۱ پژوهشگر دکتری، گروه شهرسازی، واحد قزوین، دانشگاه آزاد اسلامی، قزوین، ایران.

^{۲*} دانشیار، گروه شهرسازی، واحد قزوین، دانشگاه آزاد اسلامی، قزوین، ایران. نویسنده مسئول.

^۳ دانشیار، گروه معماری، واحد قزوین، دانشگاه آزاد اسلامی، قزوین، ایران.

مقدمه

با شروع انقلاب صنعتی، اختراع اتومبیل و گسترش شهرها، به تدریج اولویت دادن به فضاهای شهری کم‌رنگ شده و از کیفیت فضایی عرصه‌های عمومی شهر، فضاهای باز شهری کاسته شده است؛ عرصه‌هایی که خود به‌عنوان بستر و خاستگاه، نقش محوری در ارتقا ارتباطات و تعاملات اجتماعی بین شهروندان ایفا می‌کنند (جهانگیر و همکاران، ۱۳۹۸، ۴۸). هدف مورد بحث در این پژوهش، بررسی تأثیرات سرزندگی بر تحقق مولفه‌های شهر آرام در نظر گرفته شده است.

خاستگاه شهر آرام به جنبش آرام برمی‌گردد. هدف این جنبش معرفی مفهومی با عنوان نهضت آهستگی یا جنبش کند است که ما را به پرهیز از شتابزدگی تشویق می‌کند. این رویکرد در سه دهه اخیر در مقابل زندگی سرعت بنیاد که حاصل مدرنیته است، مطرح شده و هر روز بر طرفداران آن در کشورهای مختلف افزوده می‌شود. در راستای سریع‌تر شدن تمامی جنبه‌های زندگی انسان‌ها، جنبش آرام شهرها در سال ۱۹۸۶ م. در جهان به‌ویژه شهرهای اروپایی به مثابه‌ی جنبشی فرهنگی در راستای افزایش کیفیت زندگی و کاهش سرعت در شهرها ایجاد شدند. این جنبش نخست با طرح ایده‌ی غذاهای آهسته در برابر غذاهای سریع (فست فودها) و اعتراض به شبکه‌ی غذاهای مک‌دونالد در جهان به‌ویژه کشور ایتالیا شروع شد و به تدریج به سایر بخش‌های توسعه‌ی شهری راه یافت (Mayer, 2006, 323). شهر آرام جنبشی است که، برای استفاده و بهره‌برداری از فضاها و جریانات شهری، در حال تلاش است تا باعث آرام شدن زندگی ساکنان و توسعه جوامع گردد. این ایده، مفهومی فراتر از یک راه‌حل برای زندگی در شهر است و در واقع یک برنامه‌ریزی دقیق برای آن است (اسماعیلی، ۱۳۹۸). با توجه به موضوع، سرزندگی را قابلیت مکان برای تأمین تنوعی از فعالیت‌ها و استفاده‌کنندگان (با پیش زمینه‌های مختلف کالبدی، اجتماعی و فرهنگی) با هدف تنوع تجربیات و تعاملات اجتماعی به گونه‌ای که امنیت، برابری و راحتی را برای همه استفاده‌کنندگان فراهم آورد، در نظر گرفت. سرزندگی عاملی است که در نتیجه جذابیت فضاها و رضایت شهروندان حاصل می‌شود که در نهایت منجر به ایجاد فضایی زیست‌پذیر می‌گردد (صفری و ترابی، ۱۴۰۱).

درواقع یکی از راهکارهای احیای مجدد فضاهای عمومی برای حضور افراد پیاده، توجه به بعد سرزندگی است (Xia, Yeh & Zhang 2020). هرچه فضای شهری، جذاب جمعیت از بعد عملکردی، اجتماعی، فرهنگی و اختلاط کاربری باشند، موجب افزایش حضور و تعاملات اجتماعی بین مردم شده و به سرزندگی هر چه بیشتر فضا کمک خواهد کرد (Mouratidis, 2018).

با توجه به اینکه شهر آرام، تأکید بر شهرسازی اندیشیده شده، نشاط در شهر و کیفیت زندگی دارد، دارای ارتباط نزدیک و تنگاتنگی با بحث سرزندگی می‌تواند داشته باشد. مولفه‌های شهر آرام که شامل بهبود کیفیت زندگی، محیطی، زیست محیطی، توجه به زیرساخت، بافت شهری، اجتماعی و فرهنگی هستند، سبب ارتقا کیفیت سرزندگی در شهر می‌شوند که در واقع اساس و هدف شهر آرام و ارتقا کیفیت سرزندگی ایجاد تعامل، آسایش، آرامش و بهبود کیفیت فضای شهری، برای شهروندان است.

در این راستا رشد شتابان جمعیت شهرها و جوابگو نبودن برنامه‌ریزی و طراحی شهری با این افزایش جمعیت، شهرها را با معضلات فراوانی روبه‌رو کرده است. از جمله این معضلات شامل؛ گسترش بی‌هدف، بی‌ارتباطی اجزا شهر با هم، تک منظوره بودن اغلب فضاها، مرگ عرصه‌های عمومی و کاسته شدن از سرزندگی هستند. ضرورت و اهمیت بررسی شهر آرام و ارتقا سرزندگی؛ بهبود کیفیت زندگی و ساخت زندگی بهتر برای همه شهروندان در محیط شهری سرزنده، احیای فضای شهری، ارائه تسهیلات مطلوب، ایجاد آرامش و حضور فعال در شهر می‌باشد.

درواقع هدف از تبیین کیفیت سرزندگی بر تحقق شهر آرام، رسیدن به شهری کارآمد و پویا و به دور از تنش است که در این مقاله با توجه به مولفه‌های شهر آرام و سرزندگی، شهر قزوین مورد بررسی قرار گرفت. در واقع سوال این پژوهش راهکارهای موثر بر تحقق شهر آرام با توجه به سرزندگی در شهر قزوین کدامند؟ در نظر گرفته شده است.

پیشینه پژوهش:

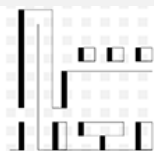
مطالعاتی در زمینه شهر آرام و ارتقا کیفیت سرزندگی، مطابق جدول ۱ انجام گرفته شده است ولی نکته مهم این پژوهش نسبت به پژوهش‌های قبلی، بررسی شهر آرام در راستای بهبود سرزندگی در شهر است.

جدول ۱. پیشینه پژوهش (نگارندگان)

ایجاد پاتوق‌های شهری سبب اعتلای سرزندگی می‌گردند	ارزیابی پس از بهره‌برداری یک پاتوق شهری جهت بررسی اثرات آن بر ارتقای سرزندگی	فارسی، ناسخیان و شاهپوند (۱۳۹۸)
سرزندگی شهری کیفیتی مبتنی بر محیط نبوده و به عنوان رخدادی اجتماعی فضایی، نتیجه یک روند درازمدت رضایت کاربران است	سرزندگی شهری مفهومی میان رشته‌ای (واکاوی اصول، ابعاد و شاخص‌ها)	هدایت‌نژاد و همکاران (۱۳۹۸)
بین ارتقا سرزندگی در فضاهای عمومی شهرهای با رویکرد ساماندهی منظر شهری یک الگوی نسبتاً خطی با شیب مثبت وجود دارد	ارتقا سرزندگی در فضاهای شهری با تاکید بر رویکرد ساماندهی منظر شهری (مطالعه موردی: شهر یاسوج)	ذکاوت، رضایی و پیام (۱۳۹۹)
به بررسی جنبش شهر آرام در شهرهای اروپایی پرداخته و مزایا و معایب آن را مورد بررسی قرار داده است	جنبش شهر آرام به عنوان یک شیوه جایگزین در توسعه پایدار: ارزیابی در سفرهیسار ترکیه	سلامی (۲۰۱۵)
این مقاله بخش مهمی از بازاریابی مقصد و برندسازی جزایر کوچک اقیانوس آرام را بررسی می‌کند و استفاده از مفهوم گردشگری آهسته را با الگوبرداری از جنبش سیتاسلو (شهر آهسته) پیشنهاد می‌کند.	مروری بر پایداری، گردشگری و فرصت بازاریابی برای اتخاذ مدل سیتاسلو در جزایر کوچک اقیانوس آرام	ترز بی واکر (۲۰۲۰)
این پژوهش بر تاثیر شیوه‌های سیتاسلو بر حمایت از توسعه گردشگری پایدار متمرکز است.	تائیرات فلسفه سیتاسلو (شهر آرام) بر توسعه گردشگری پایدار	اجم اینج، دنیز آیشی او غلو، علی اوزچرن (۲۰۲۰)

سرزندگی^۱

امروزه بخش عمده‌ای از فضاهای شهری به حرکت سواره اختصاص دارد و به سرزندگی این فضاها توجه چندانی نمی‌شود (فقیرنواز، ابراهیم‌زاده، پرویزی و دانش‌شکیب، ۱۴۰۰). در این راستا برخی سرزندگی را فراهم‌سازی فضاهایی می‌دانند که بتوانند به شرایط و ضروریات جدید، پاسخگو باشد. چنین شرایطی را در شهرسازی، انعطاف‌پذیری می‌گویند (زنده‌دلان، خسروی و صفائیان، ۱۳۹۸). یکی از عواملی که به انعطاف‌پذیری بیشتر فضاهای شهری امکان می‌دهد، تنوع

کاربری یا همان چیزی است که از آن با عنوان چیدمان و ارتباط مکانی کاربری‌ها یاد می‌شود (جوادی، طالعی و کریمی، ۱۳۹۲). اولین مکان‌هایی که انسان چپستی و معنای زندگی را در آن می‌آموزد، حضور فعال در فضاهای شهری مناسب و هماهنگ با رسالت زندگی است (بمانیان و شهبازی، ۱۳۹۵).

حیات و زندگی فرد در میان جمع بودن است و آنچه به فضا زندگی می‌بخشد مردم و حضور فعال و پرشور و نشاط آنان در فضا است (داداش پور و همکاران، ۱۴۰۰). دل‌بستگی به مکان، نقطه اتصال و پیوند انسان و مکان است. پیوند انسان و مکان در حالت‌ها و کیفیت‌های مختلفی اتفاق می‌افتد که در واقع، دل‌بستگی به عالی‌ترین و محکم‌ترین درجه آن گفته می‌شود (حبیبیان و حاتمی‌نژاد، ۱۳۹۹). سرزندگی در مفهوم کلی به خودکفایی، پایداری، سازگاری، انعطاف‌پذیری، ظرفیت برای تغییر، خودسازی، مسئولیت و امنیت مربوط می‌شود. سرزندگی شهری یعنی ظرفیت شهر برای پاسخ دادن و انطباق با شرایط است (داداش پور و همکاران، ۱۴۰۰).

سرزندگی شهری را می‌توان به دو عنصر اصلی یعنی مردم و فضای مورد استفاده برای فعالیت‌های آن‌ها تقسیم کرد. یان‌گل و جین جیکوبز معتقدند که سرزندگی شهری ناشی از نشاط مردم در فضای شهری و همچنین فعالیت‌های آن افراد است (طهماسبی و همکاران، ۱۴۰۱). در واقع سرزندگی می‌تواند به‌عنوان یک احساس شهودی توصیف شود و قابل اندازه‌گیری نیست. سرزندگی شهری، آیین‌های از سطح شلوغی و کمیت حضور مردم در فضاهای شهری نیست، بلکه کیفیتی است وابسته به مکان منظر، جایی که مخاطب از تمام اقشار جامعه جهت انجام فعالیت‌های اختیاری و اجتماعی افزون بر فعالیت‌های اجباری حضور یابد (مرتاض‌مهربانی، منصوری و جوادی، ۱۳۹۶).

آن‌چه بیش از هر معیاری یک شهر را از سایر شهرها متمایز می‌کند، میزان سرزندگی و حضور شهروندان در فضاهای عمومی آن شهر است. این که یک شهر و فضاهای عمومی و در دسترس آن، چگونه به نیازهای شهروندان خود پاسخ گفته و چه تصویری از خود بر ذهن شهروندان به یادگار گذاشته است. فضای شهری سرزنده باید به گونه‌ای باشد که مردم بیایند و بمانند. برای فراهم بودن زمینه جذب افراد به فضا و سپس ماندن آن‌ها باید نخست عناصر و عوامل جذب‌کننده موجود باشد سپس رضایت و آسایش نیز فراهم باشد. بنابراین می‌توان دو عامل جذابیت و رضایت را به عنوان ملزومات اولیه سرزندگی یک فضای شهری در نظر گرفت. سرزندگی شهری حاصل تعامل بین شهر و شهروند است. تا زمانی که انسان و مقاصد انسانی نادیده گرفته شود شهر به‌عنوان عاملی که سلامت روابط آدمیان را متضمن می‌شود به کلی نقش خود را از دست خواهد داد. شکل‌گیری این تعامل نه اقدامی یک‌باره بلکه نیازمند برنامه‌ریزی و در نظر گرفتن تدابیر مدیریت شهری است. سرزندگی شهری محصول به‌هم‌پیوستن مجموعه‌ای از اقدامات برنامه‌محور است (خستو، ۱۳۹۹).

شهر آرام^۲

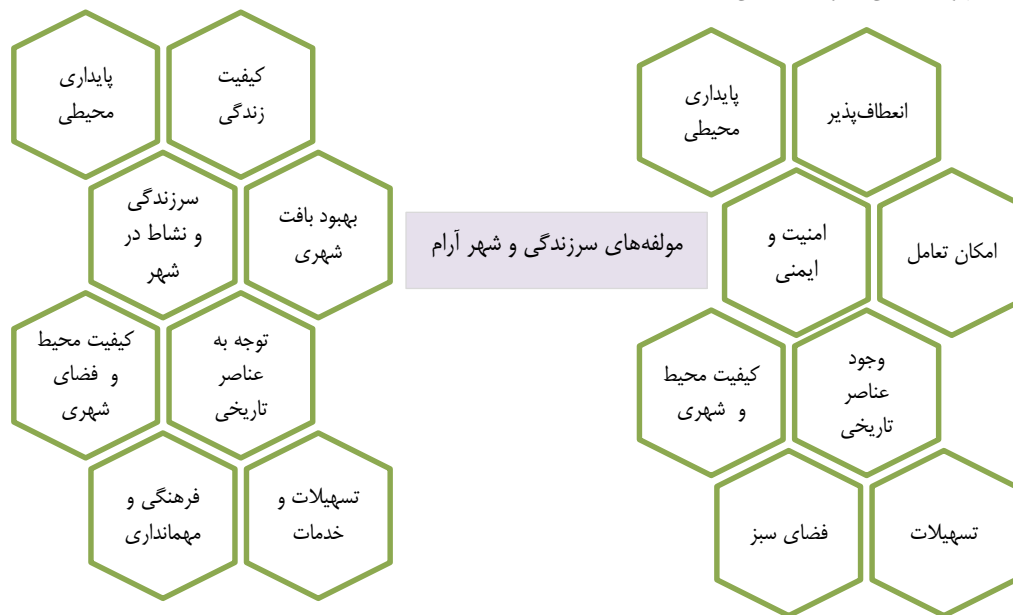
خاستگاه شهر آرام به جنبش آرام برمی‌گردد. هدف این جنبش معرفی مفهومی با عنوان نهضت آهستگی یا جنبش کند است که ما را به پرهیز از شتاب‌زدگی تشویق می‌کند. این رویکرد در سه دهه اخیر در مقابل زندگی سرعت‌بنیاد که حاصل مدرنیته است، مطرح شده و هر روز بر طرفداران آن در کشورهای مختلف افزوده می‌شود. جنبش آرام در واقع جنبشی است که آغاز آن به ۱۹۸۶ م. در ایتالیا باز می‌گردد. زمانی که یکی از شعب رستوران‌های زنجیره‌های مکدونالد از پیشتازان ترویج غذای سریع در نزدیکی میدان دی اسپاگنا در قلب رم افتتاح شد. در اعتراض به گسترش فعالیت این رستوران، روزنامه نگاری ایتالیایی به نام کارلو پترینی مروج رویکرد غذای آرام شد. وی موسسه‌ای با این عنوان بنیاد نهاد که مردم را به آرامش و شکیبایی در پخت و صرف غذا دعوت می‌کرد (اسماعیل، ۱۳۹۸: ۴۸).

این جنبش، طرفدار یک تغییر فرهنگی در جهت کند شدن روند زندگی روزمره در شهرهاست. طرفداران این جنبش، معتقد هستند که هیچ دلیلی ندارد برای پیشرفت‌مان، با سرعت از اندوخته‌های زمین استفاده کنیم. بهتر است کمی آرام‌تر رفتار کنیم. سرعت ما را به سمت نزول می‌برد. در این پیشروی سرعتی، منافعی که به دست می‌آوریم در مقایسه با منافعی که از دست می‌دهیم، بسیار ناچیز است. در حال حاضر در حمایت از این جنبش؛ موسساتی در چندین کشور به‌وجود آمده است (علی‌نژاد، ۱۳۹۵).

جنبش شهر آرام در سال ۱۹۹۹ م. با اهداف بهبود کیفیت زندگی و محیط‌زیست بهتر به وجود آمد (Yooncheong CHO, 2023, 2). شهر آرام تاثیر قابل ملاحظه‌ای بر ارتقا کیفیت فضای شهری دارد. (Mengu, 2022, 4). رویکرد شهر آرام احترام به تاریخ، حفظ سنت، فرهنگ و محیط زیستی است. (Mengu, 2022, 2). شهر آرام جنبشی است که برای استفاده و بهره برداری از فضاها (همانند میدان‌ها و گستره خیابان‌ها) و جریان‌های شهری در حال تلاش است تا باعث آرام شدن زندگی ساکنان و توسعه جوامع گردد. همچنین این جنبش قصد دارد از ویژگی‌های مکان‌های شهری مدرن که امکان زندگی آرام را محدود می‌کنند، اجتناب کند (اسماعیلی، ۱۳۹۸، ۹۴).

جنبش شهر آرام در جستجوی رشد و توسعه آرام شهرها، بر شهرسازی انسان‌گرای سازگار با محیط زیست، افزایش ضریب پایداری‌های اجتماعی، بالا بردن مولفه‌های نشاط و سرزندگی شهری، کاهش سرعت در خیابان‌ها و محلات شهری، ترویج فرهنگ پیاده‌مداری و دوچرخه سواری به جای گسترش استفاده از خودروها، توجه به تاریخ محلی، توسعه شهری اندیشیده شده تاکید دارد. جنبش آرام و به تبع آن جنبش شهر آرام یکی از طرق نوین مقابله با مسائل و مشکلات شهری می‌باشد. شهر آرام توانسته با مهار سرعت جهانی شدن، پیشرفتی مبتنی بر حفظ هویت محلی و اصول توسعه پایدار به وجود آورد (علی‌نژاد، ۱۳۹۵). شهرهای آرام از جمله نمونه‌های مفهوم‌پردازی اخیر شهری هستند که به ارتقای کیفیت در فضاها شهری می‌انديشند. خاستگاه این مفهوم اغلب به جنبشی برمی‌گردد که «در اصل به منظور بهبود کیفیت زندگی در شهرهای تاریخی کوچک طراحی شده است». (شورچه، ۱۳۹۵، ۹۶).

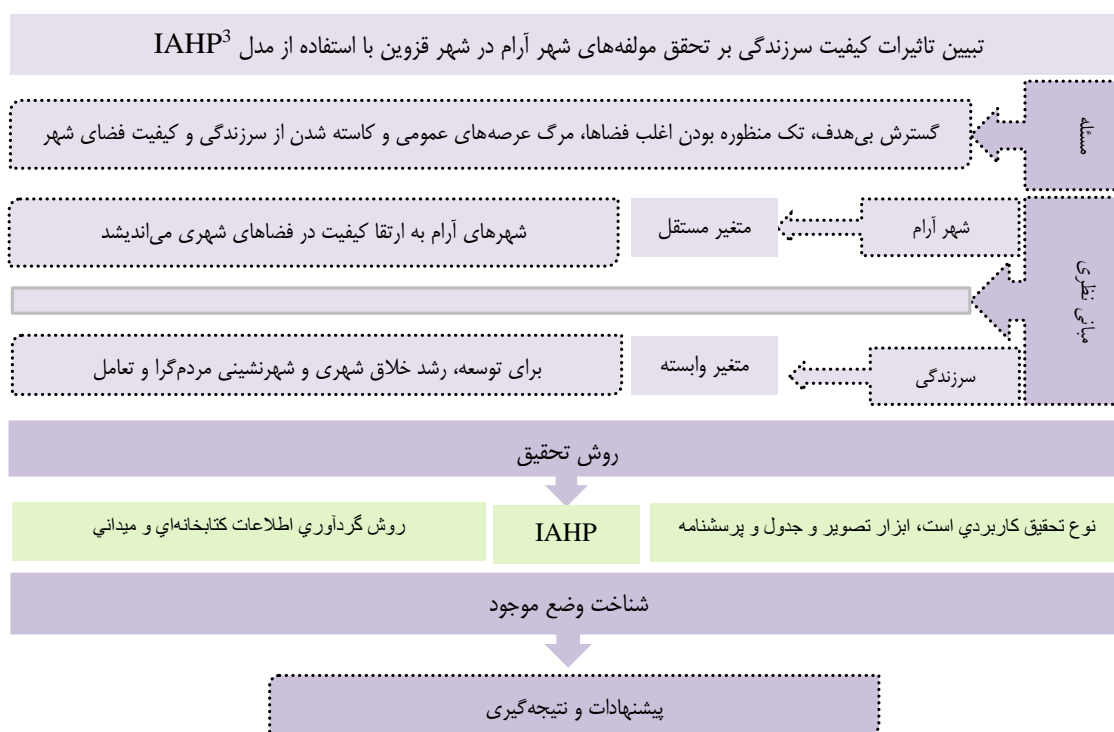
مولفه‌های شهر آرام و سرزندگی با توجه به مبانی نظری

تصویر ۱. مولفه‌های شهر آرام و سرزندگی (نگارندگان)

با توجه به بررسی صورت گرفته در بخش مبانی نظری، موارد بالا در تصویر ۱ به عنوان مولفه‌های سرزندگی و شهر آرام عنوان شده‌اند.

فرایند پژوهش:

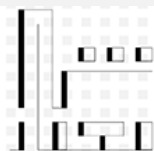

تصویر ۲. فرایند تحقیق (نگارندگان)

در تصویر ۲ به فرایند تحقیق در بحث تبیین سرزندگی شهر و تاثیر آن بر تحقق شهر آرام اشاره شده است.

روش تحقیق

پژوهش حاضر به لحاظ ماهیت، توصیفی-تحلیلی و به لحاظ هدف کاربردی است که به صورت تلفیقی، کیفی و کمی انجام شده است. جمع‌آوری اطلاعات به صورت کتابخانه‌ای، میدانی و پرسشنامه صورت گرفته است. در این پژوهش مدل تحلیلی مدنظر تحلیل سلسله‌مراتبی بهبودیافته است. لی و همکاران در سال ۲۰۱۳ ای‌اچ‌پی بهبود یافته را با استفاده از روش مرتب‌سازی و رتبه‌بندی پیشنهاد نمودند. ای‌اچ‌پی برای حل مسائل تصمیم‌گیری چند معیاره و برآوردن الزامات سازگاری، در زمانی که تعداد عناصر یا عوامل مؤثر، ۵ یا بیشتر باشد مناسب‌تر است. نتایج آماری حاصل از پرسشنامه‌های واقعی نیز نتایج شبیه‌سازی را تایید می‌نماید. با افزایش تعداد عناصر، توزیع وزن توسط ای‌اچ‌پی مشابه نتایج ای‌اچ‌پی است، اما ماتریس‌های مقایسه ساخته شده با روش ای‌اچ‌پی نیاز

نسبت سازگاری را برآورده نمی‌سازند (ثانی، ۱۴۰۱). روش تحلیل سلسله مراتبی بهبود یافته، شامل یک پرسشنامه اصلاح شده و یک روش مناسب برای تعیین ماتریس مقایسه است. برای حل مشکلات پیش گفته، در پرسشنامه بهبود یافته، پیشنهاد شده است تا همه عوامل، براساس اهمیت مرتب گردند (همان، ۳۱۵).

در این مدل، که مبتنی بر نظر خبرگان می باشد، هیچ فرمول و شیوه ای برای تعیین حجم نمونه و تعداد پرسشنامه‌ای که می‌بایست تکمیل شود، مشخص نشده است. در این پژوهش ضمن اخذ نظرات خبرگان شهرسازی، معیارهای شهرآرام و سرزندگی تدوین شده و نحوه ارتباط آن‌ها تعریف گردید. در انتخاب جامعه خبرگانی سه معیار اصلی دارا بودن تخصص لازم (کارشناسی ارشد و دکترای رشته مرتبط)، کفایت دانش (آشنایی با مباحث سرزندگی و شهر آرام) و تجربه قابل قبول در زمینه شهر و شهرسازی دارای اهمیت هستند و مبنای انتخاب ۳۰ نفر در نظر گرفته شد. بر این مبنای، پس از تهیه چک‌لیست اولیه از معیارهای شهر آرام و سرزندگی، موضوع در پتل خبرگان به بحث گذاشته شد و با اجماع نظر متخصصین، مهمترین معیارها و تناسب موضوعی آن‌ها تعیین گردید. از این رو پس از شناسایی عناصر تاثیرگذار و تعیین معیارها، وزن نرمال (ضریب اهمیت) هر یک از معیارها، محاسبه گردیده است. بررسی وضعیت درست‌نمایی و تعیین ضریب ناسازگاری به عنوان عامل ممیز میزان خطا، گام آخر فرایند تحلیل سلسله مراتبی بوده است که خطای عدم سازگاری، هیچ‌گاه نباید ۰/۱ بیشتر باشد. در روش آی ای اچ پی، ماتریس تشکیل شده همیشه سازگار خواهد بود. همچنین در محاسبات مقایسات زوجی و تعیین ضریب اهمیت و وزن نرمال نهایی، از نرم افزار اکسپرت چویس^۴ استفاده شده است.

پرسشنامه مورد استفاده برای تحلیل سلسله مراتبی و تصمیم گیری چند معیاره به پرسشنامه خبره مرسوم است. برای تهیه پرسشنامه خبره از مقایسه زوجی معیارها استفاده می شود. برای امتیاز دهی از مقیاس نه درجه ساعتی به صورت زیر استفاده می شود (ثانی، ۱۴۰۱). مدل مدنظر در این پژوهش هدف - معیار است. برای امتیازدهی از مقیاس نه درجه ساعتی به صورت جدول ۲ استفاده می‌شود.

جدول ۲. ارزش گذاری (نگارندگان)

وضعیت	ارزش
ترجیح یکسان	۱
کمی مرجح	۳
خیلی مرجح	۵
خیلی زیاد مرجح	۷
کاملاً مرجح	۹
بینابین	۲-۴-۶-۸

مدل مفهومی پژوهش

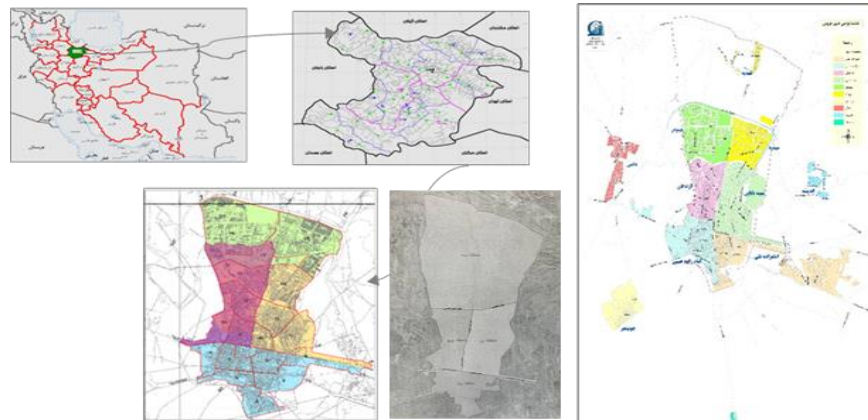

تصویر ۳. مدل مفهومی (نگارندگان)

با توجه به بررسی‌های انجام شده ساختار کلی از موضوع مورد بحث مطابق تصویر ۳ تدوین شده است

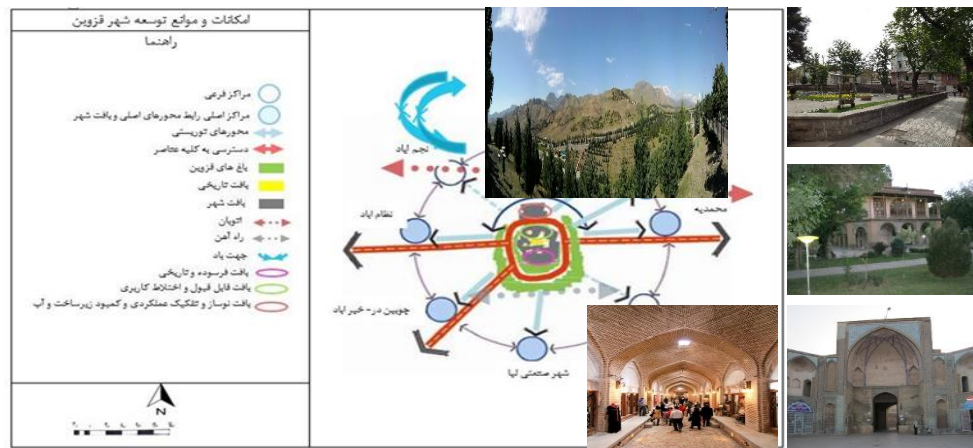
مطالعه موردی

استان قزوین با یک درصد از مساحت کشور در شمال غرب فلات داخلی ایران واقع شده است. با توجه به موقعیت نسبی استان قزوین حلقه ارتباطی فلات مرکزی ایران با استان‌های شمال، شمال غرب و غرب کشور است (طرح و توسعه عمران شهر، ۱۳۹۰). تصویر ۴ موقعیت شهر قزوین را در کشور، استان نشان می‌دهد.

تصویر ۴. موقعیت شهر قزوین بر روی نقشه (طرح و توسعه عمران شهر، ۱۳۹۰ و شهرداری منطقه یک شهر قزوین)

همان‌طور که در تصویر ۵ نشان داده شده است، شهر قزوین دارای امکانات و محدودیت‌هایی در جهت رسیدن به شهر آرام و سرزندگی است که این موانع و امکانات در جدول ۳ نمایش داده شده است.

تصویر ۵. نقشه امکانات و محدودیت‌ها (نگارندگان و طرح و توسعه عمران شهر، ۱۳۹۰)

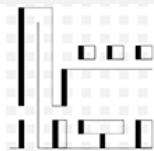
جدول ۳. امکانات و محدودیت‌های شهر قزوین (نگارندگان)

امکانات	موانع
دارای بافت تاریخی و توریستی	کمبود زیر ساخت مناسب در شمال شهر
دسترسی به منطقه توریستی در شمال شهر	کمبود آب
وجود پارک جنگلی در شمال شهر	آلودگی هوا و کیفیت پایین زندگی در منطقه یک شهر
وجود اراضی بکر در شمال شهر	کمبود فضای سبز در منطقه یک شهر
باغستان‌های سنتی	تلاقی بافت فرسوده با بافت تاریخی شهر و محدودیت توسعه
امکان توسعه خدمات و تسهیلات و گردشگری در شمال شهر	آب و هوای کوهستانی و سرد در شمال شهر
وجود پارک‌ها و فضای شهری برای تعامل اجتماعی	تفکیک عملکردی در شمال شهر و نبود اختلاط کاربری
بافت نوساز در منطقه سه	بی‌هویتی در ساختار و کالبد شهر با توجه به بافت تاریخی شهر
وجود پتانسیل رشد و بهبود کیفیت محیط	وجود ناهنجاری‌های اجتماعی در منطقه یک شهر

تحلیل یافته‌ها

در گام نخست تعداد ۳۰ فرم آی ای اچ پی که در جدول ۴ آمده است، بین کارشناسان توزیع و از آن خواسته شد تا معیارها را متناسب با شهر قزوین و براساس معیارهای شهر آرام و سرزندگی امتیازدهی کنند. بعد از آن با میانگین گرفتن از وزن‌دهی کارشناسان، کلیه اطلاعات وارد نرم افزار اکسپرت چویس شد و با تعیین مولفه‌ها مقایسه دوبه‌دو صورت گرفت. پس از تعیین وزن هر یک از معیارها باید گزینه‌ها به صورت زوجی براساس هر معیار مقایسه شوند. همان‌طور که پیش‌تر گفته شد، روش تحلیل سلسله مراتبی بهبود یافته، شامل یک پرسشنامه اصلاح شده و یک روش مناسب برای تعیین ماتریس مقایسه است. برای حل مشکلات پیش گفته، در پرسشنامه بهبود یافته، پیشنهاد شده است تا همه عوامل، براساس اهمیت مرتب گردند (ثانی، ۱۴۰۱).

آی ای اچ پی مبتنی بر نظرات کارشناسان می‌باشد، هیچ فرمول و شیوه‌ای برای تعیین حجم نمونه و تعداد پرسشنامه‌ای که می‌بایست تکمیل شود، مشخص نشده است در انتخاب جامعه خبرگان سه معیار اصلی دارا بودن تخصص لازم (کارشناسی ارشد و دکترای رشته مرتبط)، کفایت دانش (آشنایی با مباحث سرزندگی و شهر آرام) و تجربه قابل قبول در زمینه شهر و شهرسازی دارای اهمیت هستند و مبنای انتخاب ۳۰ نفر در نظر گرفته شد. دلیل در نظر گرفتن این تعداد نمونه

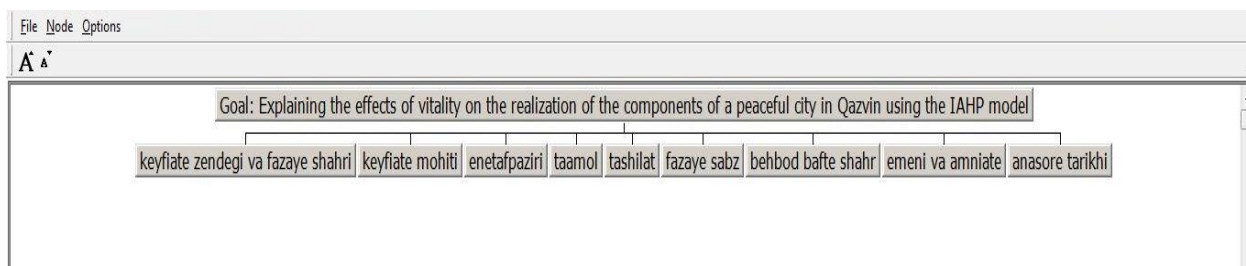

این است که این مدل براساس نظر دستگاه‌های اجرایی و کارشناسان است و با توجه به این موضوع تعداد ۳۰ نفر کفایت می‌کند. در این راستا از نظرات دانشجویان تحصیلات تکمیلی و کارشناسان شهرسازی و معماری و کارمندان دستگاه اجرایی شهرداری استفاده شده است.

جدول ۴. فرم مرتبط با آی ای اچ پی (نگارندگان)

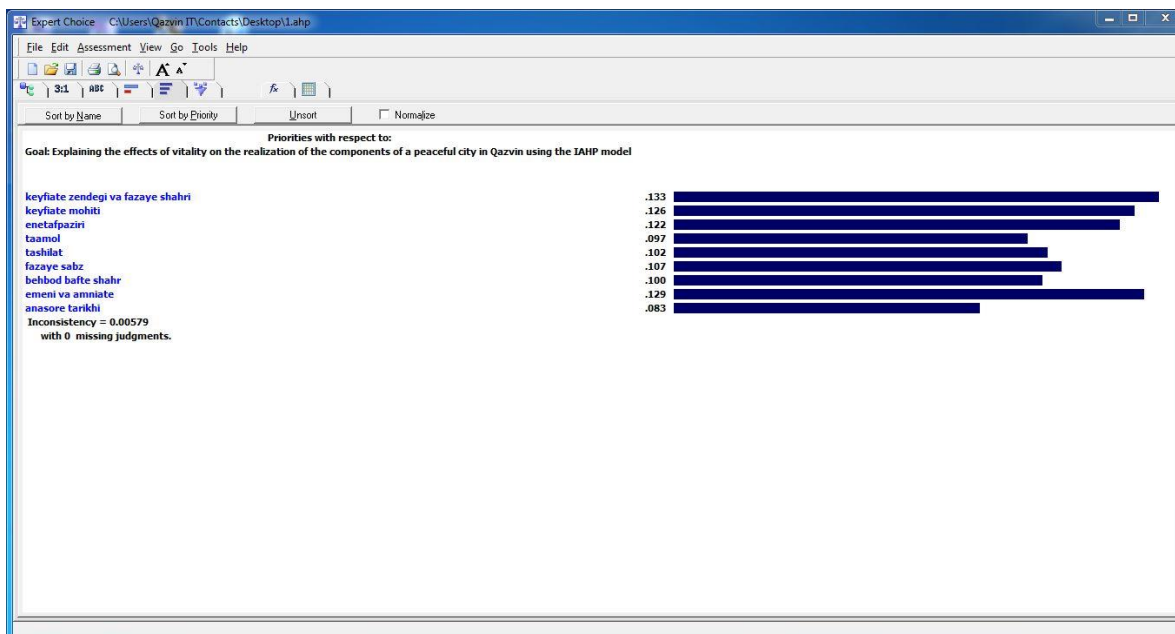
معیار	کیفیت زندگی و فضای شهری	کیفیت محیطی	انعطاف‌پذیری	امکان تعامل	تسهیلات	فضای سبز	بهبود یافت شهری	امنیت و ایمنی	عناصر تاریخی
کیفیت زندگی و فضای شهری	۱								
کیفیت محیطی		۱							
انعطاف‌پذیری			۱						
امکان تعامل				۱					
تسهیلات					۱				
فضای سبز						۱			
بهبود یافت شهری							۱		
ایمنی و امنیت								۱	
عناصر تاریخی									۱

معیارهای سرزندگی و شهر آرام با توجه به مدل آی ای اچ پی در تصویر ۶ ذکر شده است.

تصویر ۶. معیارهای سرزندگی و شهر آرام (نگارندگان)

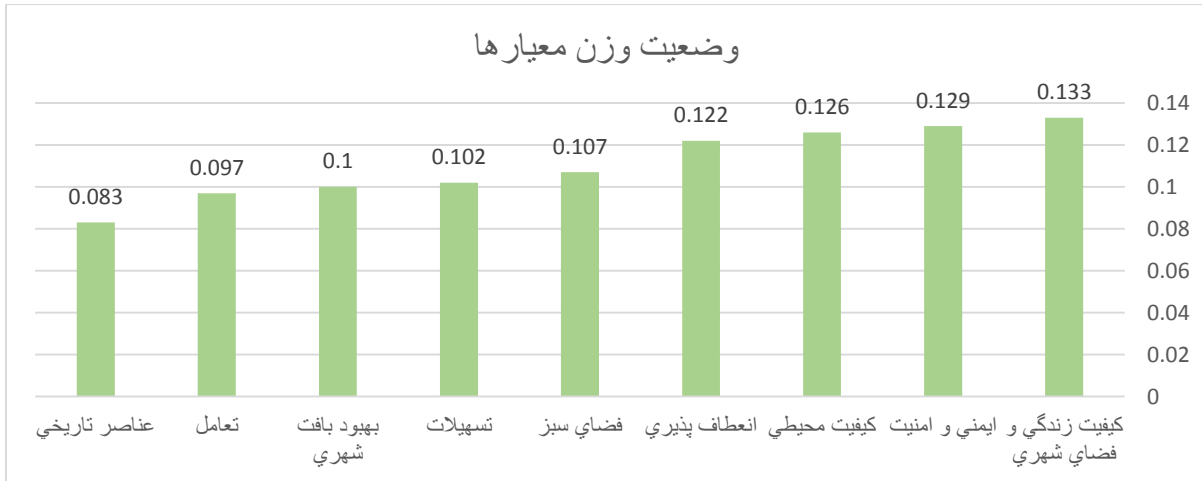
وضعیت وزن نرمال معیارها در تصویر ۷ مورد بررسی قرار گرفت.

تصویر ۷. وضعیت وزن نرمال معیارها (نگارندگان، برگرفته از نرم‌افزار اکسپرت چویس ورژن ۱۱)

در صورتیکه نرخ سازگاری یک دهم یا کمتر باشد بیانگر سازگاری در مقایسات است و اعتبار پاسخ دهنده‌ها تایید می‌گردد. در مقاله حاضر نرخ ناسازگاری معیارها با استفاده از نرم‌افزار اکسپرت چویس محاسبه شدند؛ این نرخ‌ها همان طور که در قسمت مقایسه‌های زوجی بیان شده است همگی کمتر از یک دهم هستند.

نمودار وضعیت وزن نرمال معیارها در تصویر ۸ مورد بررسی قرار گرفت.

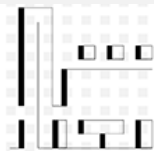
تصویر ۸. نمودار وضعیت وزن نرمال معیارها (نگارندگان)

با توجه به تحلیل‌های انجام شده، تصویر ۶ تصویر ۷ و تصویر نمودار ۸، معیارهای کیفیت زندگی و فضای شهری با میانگین وزنی $0/133$ اولویت اول، ایمنی و امنیت با میانگین وزنی $0/129$ اولویت دوم، کیفیت محیطی با میانگین وزنی $0/126$ اولویت سوم، انعطاف‌پذیری با میانگین وزنی $0/122$ اولویت چهارم، فضای سبز با میانگین وزنی $0/107$ اولویت پنجم، تسهیلات با میانگین وزنی $0/102$ اولویت ششم، بهبود بافت شهری با میانگین وزنی $0/100$ اولویت هفتم، تعامل شهروندان با هم با میانگین وزنی $0/097$ اولویت هشتم و عناصر تاریخی با میانگین وزنی $0/083$ اولویت نهم محاسبه شده‌اند. همان‌طور که وزن‌ها نشان می‌دهند، اختلاف کمی بین معیارها وجود دارد، ولی با توجه به اولویت‌های به‌دست آمده باید به کیفیت زندگی و فضای شهری، ایمنی و امنیت در فضای شهری، کیفیت محیطی و انعطاف‌پذیری توجه و تاکید بیشتری شوند.

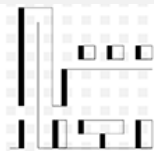
شهر قزوین به عنوان یکی از شهرهای درحال توسعه با مشکلاتی چون فقر، نبود امکانات شهری مانند کمبود فضای شهری خوب، کمبود سرانه فضای سبز، مسیر پیاده‌رو نامناسب، نورپردازی نامطلوب در سطح شهر، نبود امکانات رفاهی، فرهنگی، معضلات اجتماعی در مرکز شهر، محلات شمالی آن با مشکلاتی چون نداشتن حریم شخصی، بلند مرتبه‌سازی و مشکلات فرهنگی و ناهماهنگی نوع ساخت با هویت تاریخی شهر، ناامنی در ساعات تاریکی و انعطاف‌ناپذیری کاربری‌ها دست‌وپنجه نرم می‌کنند.

جدول ۵. بررسی مناطق چهارگانه شهر قزوین طبق معیارهای سرزندگی و مولفه‌های شهر آرام (نگارندگان)

مناطق یک	بافت فرسوده و محدودیت توسعه عمودی به دلیل تلاقی با بافت تاریخی
	کمبود تسهیلات و خدمات شهری مناسب از جمله دسترسی به مناسب به حمل و نقل عمومی مطلوب، ترافیک، فضای سبز مناسب و فضای شهری مطلوب و کیفیت پایین زندگی

<p>آلودگی و ازدحام جمعیت و کیفیت پایین محیطی</p> <p>فشرده‌گی کالبدی و محدودیت توسعه افقی</p> <p>وجود آثار تاریخی متعدد و توجه کم به آن</p> <p>وجود باغستان‌های سنتی و توجه کم به آن</p> <p>وجود اتباع بیگانه و غیر ایرانی و نبود دل بستگی به مکان</p> <p>تعدد و تنوع خرده‌فرهنگ‌ها</p> <p>توزیع ناعادلانه خدمات و نبود اختلاط کاربری</p> <p>دسترسی نامطلوب و وجود معابر کم عرض و نورپردازی نامطلوب</p> <p>وجود ناهنجاری‌های اجتماعی</p>	
<p>ترافیک و نبود ناوگان حمل و نقل مناسب و آلودگی</p> <p>تراکم جمعیت</p> <p>دسترسی مناسب به خدمات و کاربری‌های شهری</p> <p>وجود بافت‌های نوساز و قدیمی</p> <p>اختلاط کاربری</p> <p>وجود نسبی فضای شهری مطلوب مثل پارک و فضای نشستن (پارک ملت، پارک مشاهیر، پارک‌های محلی کوچک، پارک بانوان)</p> <p>وجود آثار تاریخی محدود</p> <p>کیفیت زندگی و محیطی مطلوب و سرزندگی</p> <p>قیمت بالای زمین و مسکن</p> <p>توزیع خدمات و امکانات</p> <p>دارا بودن فضای سبز و فضای شهری مناسب</p> <p>فشرده‌گی</p> <p>نورپردازی نامطلوب</p> <p>وجود مراکز اداری</p>	<p>منطقه دو و قسمتی از منطقه چهار</p>

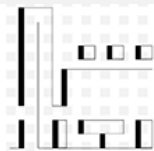

	منطقه سه
<p>بافت نوساز</p> <p>کمبود کاربری و نبود اختلاط کاربری</p> <p>تفکیک عملکردی</p> <p>کمبود خدمات و تسهیلات شهری از جمله حمل و نقل عمومی</p> <p>کمبود آب و زیر ساخت مناسب</p> <p>وجود پتانسیل ارتقا توسعه و رشد</p> <p>وجود فضای سبز و پارک جنگلی و ناحیه توریستی (پارک بزرگ باراجین)</p> <p>نزدیکی به کلان شهر تهران و کرج</p> <p>آب و هوای سرد</p> <p>ساخت و ساز پر هزینه به دلیل ناهمواری و شیب زمین</p> <p>نبود آثار تاریخی</p> <p>معماری غرب زده</p> <p>بی هویت و نظارت اجتماعی کم</p> <p>غیر فعال بودن در ساعات تاریکی و ناامنی</p> <p>وجود دانشگاه آزاد اسلامی قزوین و بین المللی امام خمینی</p>	

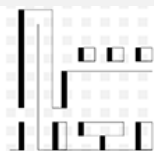
با توجه به بررسی‌ها و تحلیل‌های صورت گرفته، می‌توان به پرسش (راهکارها و پیشنهادات موثر بر تحقق شهر آرام با توجه به سرزندگی در شهر قزوین کدامند؟) که در قسمت مقدمه مطرح شده در قالب جدول ۶ پاسخ داد که در واقع این پیشنهادات و راهکارها با توجه به اعداد و اولویت‌های به دست آمده از طریق مدل آی ای اچ پی، تدوین شده است. در این مدل همان گونه که مطرح شد، معیار کیفیت زندگی و فضای شهری ۰/۱۳۳ و ایمنی و امنیت ۰/۱۲۹ و کیفیت محیطی ۰/۱۲۶ و انعطاف پذیری ۰/۱۲۲ اولویت اول تا چهارم هستند.

جدول ۶. پیشنهادات و راهکار مناسب طبق معیارهای سرزندگی و مولفه‌های شهر آرام (نگارندگان)

پیشنهاد	ابعاد
<p>توسعه و گسترش سیستم‌های تصفیه فاضلاب و هدایت فاضلاب به محل‌های تصفیه مخصوصا در منطقه یک شهر</p> <p>افزایش استفاده از سیستم حمل و نقل عمومی</p>	<p>حفاظت از محیط زیست و کیفیت محیطی</p>

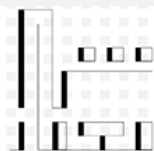
<p>گسترش فضای سبز به‌عنوان ریه شهر و ایجاد فضای شهری مطلوب برای شهروندان مثل پارک شهری به خصوص در منطقه یک شهر</p> <p>حفاظت از باغ‌های سنتی</p> <p>جلوگیری از ساخت و سازهای نابجا به‌منظور جلوگیری از تخریب چهره طبیعی زمین</p> <p>تشویق به تفکیک زباله و بازیافت مواد زائد</p> <p>زیباسازی جداره‌های شهری</p> <p>رسیدگی به ابنیه تاریخی و نوسازی آن</p>	
<p>نورپردازی مناسب برای رفت و آمده‌ای پیاده در شب به‌خصوص مکان‌های توریستی محدوده</p> <p>یکپارچه‌سازی تابلوهای فروشگاه‌ها و مغازه‌ها به‌منظور افزایش جذابیت بصری فضای ایجاد مبلمان شهری مناسب جهت زیباسازی و آسایش استفاده‌کنندگان</p> <p>بهره‌گیری از محورهای سرزنده مثل محور تاریخی و توسعه آن به درون محورهای فاقد فعالیت</p> <p>ایجاد نقاط جذاب در طول محورهای حرکتی مرکز شهر مثل پیاده‌راه، المان‌های زیبای شهری نمونه پیاده‌راه به سمت سبزه میدان</p> <p>بازسازی و بهسازی بافت فرسوده و ناکارآمد مرکز شهر</p> <p>توسعه فضای سبز و بازگرداندن و احیا سرزندگی و شادابی به شهر و شهروندان</p> <p>ایجاد تسهیلات لازم برای معلولین</p> <p>اختلاط کاربری مخصوصا در منطقه سه شهر که سبب امنیت می‌شود</p> <p>چند عملکردی شدن کاربری‌ها مخصوصا در شمال شهر به دلیل وجود طرح‌های توسعه، ساخت‌وساز و توسعه شهر، هم‌چنین سبب ایمنی در مواقع بحران می‌شود</p>	<p>کیفیت زندگی، فضای شهری، انعطاف‌پذیری، ایمنی و امنیت</p>
<p>معرفی شهر از طریق سایت مخصوص مدنظر توسعه شهر آرام</p> <p>معرفی سنن و فرهنگ شهر و محصولات سنتی و محلی شهر که سبب اشتغال‌زایی هم می‌شود</p>	<p>فرهنگی و اجتماعی (تعامل)</p>

<p>تامین آسایش و راحتی افراد از طریق تامین تجهیزات مناسب مثل سرویس بهداشتی</p> <p>توزیع خدمات در مراکز جمعیتی حوزه نفوذ با توجه به ظرفیت این مراکز جمعیتی</p> <p>توزیع و گسترش مراکز فرهنگی و رفاهی در پهنه و بافت‌های دارای نارسایی</p> <p>ایجاد فضای شهری مطلوب مثل قرارگاه‌ها محلی برای افزایش تعامل</p>	
<p>اصلاح ساختار بافت شهری مبتنی بر ارزش‌ها تاریخی و تغییرات کاربری امروزی</p> <p>احیا و ساماندهی قطب‌های جذب جمعیت شهری همچون مجموعه چهل‌ستون، خیابان سپه، مسجد جامع منطبق بر هسته‌های از دست رفته بافت تاریخی</p> <p>بهبود کیفیت بافت شهری مخصوصا منطقه یک شهر از طریق تجمیع چند بنا و ساخت مجدد و رسیدگی به ابنیه تاریخی و بهبود کیفیت آن‌ها</p>	<p>بافت شهری و عناصر تاریخی</p>
<p>هویت بخشیدن به بافت شمال شهر از طریق توزیع کاربری، خدمات و تجهیزات</p> <p>تامین خدمات با عملکرد محله در شمال و جنوب شهر</p> <p>تلفیق عملکرد و کاربری‌های سازگار در جهت سرزندگی</p> <p>ساخت سرویس بهداشتی در فضاهای عمومی برای استفاده عموم</p> <p>در دسترس بودن اینترنت رایگان در فضا</p>	<p>تاسیسات و تجهیزات</p>

نتیجه‌گیری

امروزه شهرها با مشکلات بسیاری که ناشی از مدرن شدن، شتاب‌زدگی و توسعه به دلیل افزایش جمعیت هستند، دست‌وپنجه نرم می‌کنند. معایب حاصل از شتاب‌زدگی و توسعه بی‌هدف، شامل کاهش کیفیت زندگی و محیطی، انعطاف‌ناپذیری شهر و ناامنی و تنش هستند که این عوامل موجب بحران و کاهش سرزندگی و کیفیت فضای شهری می‌شوند. با توجه به مشکلات و مسائل، رویکرد شهر آرام و سرزندگی تاکید بر شهرسازی انسان‌گرا، ارتقا نشاط، توسعه شهری اندیشیده شده و توجه به چند عملکردی بودن فضای شهری، انعطاف‌پذیری، ایمنی و امنیت دارند. شهر آرام و سرزندگی، رویکردی نو و مدل مناسب در برنامه‌ریزی توسعه شهری هستند. در این پژوهش ابتدا به بیان مسئله، بررسی شهر آرام، سرزندگی و شهر قزوین پرداخته شده است. در این راستا نه معیار شهر آرام و سرزندگی با استفاده از مدل مفهومی آی ای اچ پی، وزن‌دهی و رتبه‌بندی شده‌اند که با توجه به تحلیل‌های صورت گرفته معیار کیفیت زندگی و فضای شهری با میانگین وزنی ۰/۱۳۳ اولویت اول، معیار ایمنی و امنیت با میانگین وزنی ۰/۱۲۹ اولویت دوم، کیفیت محیطی با میانگین وزنی ۰/۱۲۶ اولویت سوم و انعطاف‌پذیری با میانگین وزنی ۰/۱۲۲ اولویت چهارم با اختلاف کم بالاترین رتبه را به خود اختصاص داده‌اند. در نظر گرفتن این نه معیار و تاکید بیشتر بر سه معیار کیفیت زندگی، امنیت و ایمنی، کیفیت محیطی و انعطاف‌پذیری سبب می‌شوند سرزندگی و شهر آرام در همه مناطق شهر تحقق یابند و شهری بانشاط و پویا به‌وجود آید. که در واقع این پیشنهادات و راهکارها با توجه به اعداد و اولویت‌های به‌دست آمده از طریق مدل آی ای اچ پی، تدوین شده است. نتایج نشان می‌دهند،

شهر قزوین مشکلاتی مانند تلاقی بافت فرسوده با بافت تاریخی و تراکم جمعیتی، کمبود برخی امکانات زیرساختی، فضای شهر مطلوب، سرزندگی، کاربری های متناسب با محدوده، دسترسی دارد که سبب افول نشاط و کیفیت فضای شهری می شوند. در این راستا با بررسی های صورت گرفته در این پروژه و نتایج به دست آمده از تحلیل، برای بهبود کیفیت زندگی و فضای شهری در تمام مناطق شهر، لازم است، به ابعاد محیط زیستی، زندگی، محیط کالبدی و فضای شهری و عملکردهای آن و ایمنی و امنیت و انعطاف پذیری توجه ویژه داشت که لازمه این توجه حفاظت از باغ های سنتی، جلوگیری از ساخت وسازهای نابجا به منظور جلوگیری از تخریب چهره طبیعی زمین، بهره گیری از محورهای سرزنده، ایجاد نقاط جذاب، ایجاد تسهیلات و امکانات برای تمام گروه ها، ایجاد زمینه مناسب جهت آموزش، اشتغال و مشارکت جوانان و زنان، معرفی سنن و فرهنگ شهر و آثار تاریخی، معرفی شهر از طریق سایت مخصوص مدنظر توسعه شهر آرام، توزیع و گسترش مراکز فرهنگی و رفاهی و خدماتی، احیا و ساماندهی قطب های جاذب جمعیت شهری، تلفیق عملکردهای سازگار جهت سرزندگی، بهبود کیفیت فضای شهری از طریق ایجاد مبلمان و نورپردازی مناسب است.

پیوست

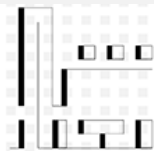
- 1- Vitality
- 2- Slow city

۳- مدل تحلیل سلسله مراتبی بهبود یافته

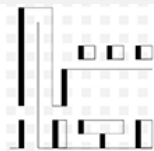
- 4- Expert Choice Decision

منابع

- اسماعیلی، کاظم. (۱۳۹۸). *تبیین ساختار فضایی - کالبدی شهر آرام با تاکید بر زیست پذیری شهری (مطالعه موردی: مهرشهر کرج)*. استاد راهنما: دکتر سید محمدرضا خطیبی، استاد مشاور: دکتر محمدرضا پور جعفر، پایان نامه دکتری، قزوین: دانشگاه آزاد اسلامی واحد قزوین.
- اسماعیلی، کاظم و خطیبی، محمدرضا و پورجعفر، محمدرضا. (۱۳۹۸). *ارزیابی عوامل موثر بر تحقق رویکرد شهر آرام؛ محدوده مورد مطالعه مهرشهر کرج*. فصلنامه انش شهرسازی، ۳(۳)، ۶۴-۴۵.
- بمانیان، محمدرضا و شهپازی، مهرداد. (۱۳۹۵). *نقش عوامل عملکردی در سرزندگی فضاهای باز شهری نمونه موردی پارک ارم همدان*. مدیریت شهری، ۸(۲۸)، ۶۸-۵۷.
- توپچی ثانی، علی و محمدی، محمود و میرزایی، محمدرضا و توپچی ثانی، امیر حسین. (۱۴۰۱). *ارزیابی اهمیت معیارهای تاب آوری کالبدی بافت های فرسوده شهری با استفاده از روش فرایند تحلیل سلسله مراتبی بهبود یافته*. فصلنامه دانش پیشگیری و مدیریت بحران، ۱۲(۴)، ۴۰۷-۴۲۲.
- جواد، قاسم و طالع، محمد و کریمی، محمد. (۱۳۹۲). *ارزیابی معیارهای مختلف برای تعیین تنوع کاربری های ترکیبی شهری از طریق GIS مطالعه موردی محلات و مناطق شهرداری تهران شماره ۷*. مطالعات و تحقیقات شهری و منطقه ای، ۴(۱۶)، ۴۶-۲۳.
- جهانگیر، صبا و کلانتری، حسین و صارمی، حمیدرضا. (۱۳۹۸). *امکان سنجی ارتقای پیاده مداری با رویکرد سرزندگی در فضاهای شهری مطالعه موردی طراحی خیابان امام خمینی (ره)*. فصلنامه مطالعات شهر ایرانی اسلامی، ۹(۳۵)، ۴۷-۶۴.
- حبیبیان، بهار و حاتمی نژاد، حسین. (۱۳۹۹). *تبیین اثرپذیری سرزندگی محله های شهری از ابعاد دل بستگی مکانی نمونه موردی مطالعه شهر اهواز*. برنامه ریزی و آمایش فضا، ۲۴(۱)، ۱۵۱-۱۸۲.
- خسرو، مریم. (۱۳۹۹). *تاثیر مولفه های فرهنگی بر سرزندگی فضاهای شهری*. فصلنامه علمی-پژوهشی آمایش محیط، ۶۰(۲)، ۷۳-۹۲.

- داداشپور، رضا و احمدزاده، حسن و ولیزاده، رضا. (۱۴۰۰). *بررسی عملکرد مدیریت شهری بر پایداری و سرزندگی در مناطق شهری: مورد مطالعه شهر ارومیه*. فصلنامه جغرافیا (برنامهریزی منطقه‌ای)، ۱۲ (۳)، ۶۳۷-۶۱۸.
- زنده‌دلان، آناهیتا و خسروی، حسین و صفانیان، الهه. (۱۳۹۸). *کالبد انعطاف‌پذیر با تلفیق معماری و سازه با بهره‌گیری از اورینگامی*. معماری و شهرسازی آرمان‌شهر، ۱۲ (۲۸)، ۵۸-۳۹.
- سازمان مسکن و شهرسازی استان قزوین. (۱۳۹۰). *طرح توسعه و عمران شهر قزوین و حوزه نفوذ*. قزوین: سازمان مسکن و شهرسازی استان قزوین.
- شورجه، محمود. (۱۳۹۵). *جغرافیای شهری معاصر*. تهران: مؤسسه انتشارات پرهان نقش.
- صفری شیخ علی کلایه، بهاره و ترابی، زهره. (۱۴۰۱). *بررسی عوامل کالبدی میدان بهارستان در سرزندگی شهروندان تهران*. نشریه مطالعات هنر اسلامی، ۱۹ (۴۷)، ۳۱۹-۳۲۷.
- طهماسبی، فرخ و نظم‌فر، حسین و قنبری، ابوالفضل و رضایی‌نیا، حسن. (۱۴۰۱). *اجتماع‌پذیری و سرزندگی فضاهای عمومی شهری: شواهدی از دیدگاه متخصصین و کاربران در خیابان ولیعصر تهران*. فصلنامه دانش شهرسازی، ۴ (۲)، ۱۴۸-۱۳۱.
- علی نژاد، سحر. (1395). *طراحی فضاهای شهری مادی‌های اصفهان با رویکرد شهر آرام؛ مورد مطالعه: فضای سبز خطی مادی فرشادی اصفهان (حد فاصل خیابان استانداری و خیابان نشاط)*. استاد راهنما: دکتر محمود قلعه نوعی، استاد مشاور: دکتر سیروس شفق، پایان‌نامه کارشناسی‌ارشد، اصفهان: دانشگاه هنر اصفهان.
- فقیرنواز، جواد و ابی‌زاده، سامان و پرویزی، رضا و دانش‌شکیب، مریم. (۱۴۰۰). *طراحی فضای شهری سرزنده با رویکرد ارتقای قرارگاه رفتاری مطالعه موردی خیابان میرابوالقاسمی رشت*. دانش شهرسازی، ۵ (۱)، ۶۵-۴۷.
- مرتاض‌مهربانی، الناز و منصور، سیدامیر و جواد، شهره. (۱۳۹۶). *رویکرد منظر در ایجاد سرزندگی خیابان ولیعصر با تاکید بر ایجاد حس مکان، نمونه موردی: خیابان ولیعصر*. باغ نظر، ۱۴ (۵۵)، ۱۶-۵.
- CHO, Yooncheong. (2023). *Necessity of the Slow City Management and Distributional Values by Generations*. *Journal of Distribution Science*, 21(7), 21-31.
- Mayer, Heike. & Knox, Paul L.(2006). *Slow Cities: Sustainable Places In A Fast World*. *Journal Of Urban Affairs*, 28(4), 321–334.
- Mengü, Cuneyt. (2022). *POST COVID-19 AND A FIELD STUDY ON CITTASLOW PERCEPTION IN TURKEY*. *Socrates Journal of Interdisciplinary Social Studies*, 22(10), 106-126.
- Mouratidis, Kostas. (2018). *Built environment and social well-being: How does urban form affect social life and personal relationships?*. *Cities Journal*, 74: 7-20.
- Xia, Chang & Yeh, Anthony Gar-On & Zhang, Anqi. (2020). *Analyzing spatial relationships between urban land use intensity and urban vitality at street block level: A case study of five Chinese megacities*. *Land Landscape and Urban Planning*, 193.

Explaining the effects of vitality on the realization of the components of a slow city in Qazvin using the IAHP model

¹Fatemeh Asadollah Sharifi¹, Seyyed Mohammad Reza Khatibi^{2*}, Jamaledin Soheili³

With the beginning of the industrial revolution and the expansion of cities, prioritizing urban spaces has become less important and the quality of urban spaces has decreased. Such a situation can be influenced by the change in living methods and the resulting consequences, the lack of maintaining the balance of physical, social and environmental variables, which has created a kind of physical, cultural and social discontinuity at the level of urban neighborhoods, which has led to the inefficiency of neighborhoods and the decline of urban vitality. The aim of the vitality and slow city are to properly use the urban space according to the needs of the citizens and increase the vitality in the city. slow city emphasizes on humanistic urban development, increasing vitality, paying attention to culture, local history and well-thought-out urban development, it can have a close relationship with the discussion of city vitality. The necessity and importance of investigating the slow city and urban vitality; Improving the quality of life and building a better life for all citizens in the urban environment is to provide a suitable model with the original form of the city in line with improving the existing situation and revitalizing the fabric, providing favorable facilities and facilities, creating peace and reducing tension. Urban vitality can be divided into two main elements, i.e. people and the space used for their activities. Yangel and Jane Jacobs believe that urban vitality is the result of the vitality of people in the urban space and also the activities of those people. In fact, vitality can be described as an intuitive feeling and cannot be measured. The principles of the applied article and its method are descriptive and analytical which have been done qualitatively and quantitatively. To measure the importance of each component, questionnaires were compiled and completed by 30 experts in this field, and then the criteria were calculated by the IAHP model and Expert Choice software. In this regard, according to the analysis, quality of life criteria with a weighted average of 0.133 were calculated as the first priority, safety and security as the second priority, 0.129 as the second, environmental quality as the third as 0.126, and flexibility as the fourth as 0.122. The results show that Qazvin city has problems such as the intersection of dilapidated texture with historical texture and population density, lack of some infrastructure facilities, favorable city atmosphere, vitality, uses appropriate to the area, access, which cause the decline of vitality and quality of the urban space. The question of this project is what are the effective solutions for the realization of slow city with regard to vitality in Qazvin city? In this regard, in order to realize vitality and a slow city in Qazvin, it is necessary to consider all dimensions and according to the limitations of each region, solutions such as identity, supply and distribution of services and usage, trust building, modification of the fabric structure, protection of gardens and introduction of traditions. and culture, safety, security for the city.

Keywords: slow city, Vitality, IAHP, Expert Choice

* Corresponding author: E-mail: khatibimohammadreza@gmail.com

¹ This study is taken from a Ph.D. Dissertation titled "Explaining the pattern of rational urban development with emphasis on the components of a slow city (A case study of Qazvin City)", by the first author, supervised by the second author, advised by the third author at the Islamic Azad University of Qazvin.